

**JULIO CORTAZAR'IN AÇIKLAMALARIN YAZGISI ADLI
KÜÇÜREK ÖYKÜSÜ ÜZERİNE BİR İNCELEME**

**A REVIEW ON JULIO CORTAZAR'S THE DESTINATION OF THE
EXPLANATIONS NAMED SHORT SHORT STORY**

**АНАЛИЗ НАД КРАТКИМ РАССКАЗОМ ДЖУЛИО КОРТАЗАРА “УЧАСТЬ
ПРОЯСНЕНИЙ”**

Aslı SOYSAL EŞİTTİ*

*“Bir yerlerde açıklamaların yığıldığı bir çöplük olmalı.
Bu doğru dürüst görünümde huzursuzluk yaratan tek bir şey var:
Bir gün birinin çıkıp bu çöplüğü de açıklamayı başardığında olabilecekler”
(Cortazar 1997: 104).*

ÖZ

Başlıkla birlikte yirmi dokuz kelimededen meydana gelen *Açıklamaların Yazgısı* adlı küçürek öykü, modern yaşamın birbirleriyle iletişimini kopararak yalnızlaştırdığı insanın içine düştüğü çıkmazı, anlık bir göstermeyle sezdiren bir anlatıdır.

Açıklamaların Yazgısı adlı küçürek öykü kişilerin bireysel yaşamlarının, kişisel istek ve arzularının ön plana çıktığı modern zamanlarda, yalnızlık, bencillik ve umursamazlığın hakim oluşunu anlık bir duyusuyla sezdirir. Aynı zamanda öykü, kişinin sınırlarını kendisinin belirlediği bireyselliğin ön plana çıktığı dünyanın yok edilmesi kaygısını yansıtır.

Anahtar Kelimeler: Küçürek Öykü, Varoluşçuluk, Açıklama, Huzursuzluk, Bireysellik

ABSTRACT

The Destination of the Explanations named short short story which consists of twenty-nine words including the title, is a narrative that seeks to implicate the impasse with an instant display that modern life caused by loosing the communication between the individuals and making them lonely.

The Destination of the Explanations named short short story implicates the predominance of loneliness, selfishness and indifference in the modern times when the personal desire and wishes becomes prominent, with an instant sense. At the same time, the story reflects upon the anxiety of the destruction of the world where the individuals determine their own boundaries and individuality comes into prominence.

Key Words: Short Short Story, Existentialism, Explanation, Restlessness

* Okt. Dr., Ardahan Üniversitesi, Ortak Zorunlu Dersler, Türk Dili Bölümü.
asliisoyasal@ardahan.edu.tr. 10.17498/kdeniz.279284

АННОТАЦИЯ

Краткий рассказ под названием “Участь Прояснений”, состоящий из двадцати девяти слов, это рассказ в кратком просмотре дающий понять тупик, в который попали одинокие люди, потерявшие общение друг с другом в современном мире.

Краткий рассказ “Участь Прояснений”, в кратком мгновении передает чувство атмосферы одиночества, эгоизма, безразличия которые преобладают в современной эпохе, где личная жизнь и индивидуальные желания человека выдвигаются на передний план. Наряду с этим, рассказ отображает заботу устранения мира, где на переднем плане находится индивидуализм, пределы которого создаются самим человеком.

Ключевые слова: краткие рассказы, экзистенциализм, прояснение, беспокойство, индивидуализм

Giriş

Az kelimeyle çok anlam ifade etme amacından hareketle küçük öyküler, okurun hayal gücü ve sahip olduğu anlamlandırma yetisi ile tamamlanarak zenginleşir. Küçük öyküler, gösterge ve anlambilim açısından incelendiğinde birer ‘açık yapıt’ olma özelliği ile dikkat çekerler (Korkmaz-Deveci 2011: 56). Açık yapıt, tamamlanmış ve bitmiş bir eseri değil, okurun yorumlarıyla birlikte her defasında yeniden kurulan eseri niteler. “Her sanat yapıtı, sağın bir tarzda ölçülü tartılı bir örgenlik yetkinliği içinde tamamlanmış ve “kapalı” bir biçim olsa bile, en azından, o biricik tekliği asla bozulmaksızın değişik yollarla yorumlanabilmesiyle, yine bir açık yapıttır” (Eco 1992: 13). Yaşamın özünü yakalamaya çalışan küçük öyküler, modern çağın zamansızlığını temele alan bir yapıyı bünyelerinde barındırdıklarından, anlatmak istediklerini en az kelimeyle, en vurucu biçimde ifade etmek zorundadır. Bu sebeple insanlığın varoluşlarına işaret eden küçük öyküler, okurun yorumlarıyla yeniden anlam ve değer kazanır.

Varoluşçuluk, insanın dünya üzerindeki yerinin ve yaptığı edimlerin kendisi tarafından belirlendiğine dikkat çeker. Sartre (2010: 40)’a göre insan var olduktan sonra kendini kavradığı gibidir, insan kendini nasıl yaparsa öyle olur. Anlatıda da kendi yalnız dünyası içinde var olan insanın, kendi belirlediği sınırlar içinde yaşaması ve içinde yaşadığı toplumda bulunan diğer bireyleri önemsememesi söz konusudur. Kişilerin birbirlerini daha iyi anlaması için bir ipucu niteliğinde olan açıklamalar, önem ve değerlerini kaybederek işe yaramaz bir çöp yığını hâlini almışlardır. Ancak Sartre (2010: 41), insanın kendisini seçerken, bütün insanları da seçtiğini dile getirir ve kişinin olmak istediği kişiyi yaratırken, diğerlerinin de nasıl olması gerektiğini tasarladığını ifade eder. İnsanların birbirinden uzaklaştığı bir dünyayı anlatan öyküde, yalnızlaşan insanların bir anda sürekli yok saydıkları diğerleri ile yüzleşmelerinin yarattığı şok etkisine işaret edilir. Her biri, bir diğeri tarafından önemsenmemek yoluyla yok sayılan kişiler, açıklamaların yığıldığı çöplüğün bir değerinin olduğunun ortaya konulmasından sonra, kendilerine idealleştirerek kurdukları yaşam düzeninin altüst olmasından endişe eder. “Küçük öyküler; anlık/ birdenbire/ ansızın aydınlanmaları, patlamaları içeren kurgulardır ve asıl öykü bittikten sonra çağrışımlarla kendini tamamlar” (Korkmaz-Deveci 2011: 30). Nitekim *Açıklamaların Yazgısı* da, modern zamanın toplumsallıktan uzaklaşarak bireyselleşen insanının kendine kurduğu sınırları önceden belirlenmiş ve yalıtılmış hayatının, görmezden geldiği, yok saydığı ve değersiz gördüğü açıklamalar tarafından yok edileceği endişesini anlık bir sezdirimle aktarır.

Bireyselleşen İnsanın Dünyasında Önemi Yitiren Açıklamalar

İnsanoğlunun varoluş sorununu ele alan küçürek öyküler, yalnızlık, bunaltı, zamansızlık, yersizlik, iletişimsizlik gibi izlekler üzerine kurulur. Küçürek öykülerin ortaya çıkışının temelinde “modern zamanların insanı parçalaması ve her bir parçasını ayrı ayrı zamansızlığa mahkum etmesi” (Korkmaz-Deveci 2011: 69) vardır. Modern çağın her türlü bilgiye kolayca ulaşabilen insan tipi, bilgiyi değersizleştirerek bilgi kavramının içini boşaltmıştır. Değersizleşen bilginin üstüne insanların zamansızlık sorunu da eklendiğinde, açıklamalar önemini kaybetmiştir. Bachelard (2010: 51), bireylerin gelecek zamanı her daim olumlu yönleriyle ele aldığını dile getirir. Ancak öyküde söz konusu olan insanlar, içinde yaşadıkları zamana kendilerini öylesine kaptırmışlardır ki, geleceğin onların yaşam düzenlerini bozacağı kaygısını taşırlar. Kaygının sebebi ise yok saydıkları açıklamaların biriktiği çöplüğün, bir gün birisi tarafından açıklanma olasılığıdır. Bireysel bir düzen kuran modern zamanların insanları, düzenlerinin bozulmasının kaygısını taşırlar: “Kaygı, ne zorunluluğa, ne de özgürlüğe ait bir kategoridir” (Kierkegaard 2011: 43). Kaygı, kişiyi ya inşa ederek ayağa kaldıracak içsel bir varoluşa ya da yıkararak yok edecek bir tükeniş durumuna işaret eder. Kaygının anlatıdaki yönelimi, kişilerde huzursuzluk yaratması ve kişilerin alışageldiği düzeni yıkacağı endişesiyle olumsuzdur.

Açıklamaların önemini kaybettiği bir dünyada bireyler toplumdan uzaklaşarak içlerine dönerler ve yalnızlaşırlar. “Ancak cesur, kendinden emin ve dünyayı kendi evi gibi hissedip yadırgamayan insanlardır ki yaşamın hem zorluklarından hem de üstün yanlarından aynı şekilde yararlanırlar; asla ürkek ve çekingen değillerdir” (Adler 2011: 31). Anlatıda söz konusu olan dünyada ise, konuşmak eylemi önemini kaybetmiştir ve kişilerin birbirlerinin seslerine dahi tahammülü kalmamıştır. Kendi dünyalarının dışındaki her şey onlara sıkıntı getirecek bir fazlalık olarak görülerek dışlanmıştır. “Toplumdan uzaklaşmalar sıkıntı, endişe, saplantı ve daha başka zihinsel rahatsızlıkları da beraberinde getirir” (Baldiran 2002: 100). Nitekim anlatıda da kendi iç dünyasına gömülerek toplumdan uzaklaşan modern insanın, kendine kurduğu bireysel dünyanın bozulacağı kaygısı ön plandadır. Modern toplumlarda insanların toplumsal hayattan yalıtıldığı bir düzen söz konusudur. Toplumsal hayattan yalıtılan insanlar birey olarak hayatlarını sürdürürler. Birbirinden koparak birey haline gelen insanların bir araya gelmesi ise kitleleri oluşturur. Kitleler, toplumun bir parçası olmayı değil birey olmayı ön planda tutar. Bireyler, bir yandan diğerlerini görmezden gelerek kendi dünyasında yaşarken diğer taraftan insan doğası gereği toplumsal bir varlık olduğundan, toplumdan uzaklaşmanın duygu dünyasında yarattığı eksiklik ya da boşluk ile mücadele etmek zorunda kalır. *Açıklamaların Yazgısı* adlı hikayenin işaret ettiği eksiklik, toplumdan uzaklaşan bireyin duyduğu eksiklik ve yalnızlığa karşılık gelir. İnsanlar bir taraftan modern zamanın bir getirisi olan bireyselleşmenin yarattığı duygularla boğuşurken diğer yandan kendilerine kurdukları bireyi merkeze alan dünyanın yıkılacağı düşüncesinin sebep olduğu anksiyete ile mücadele ederler. Anksiyete “güçlülükle kurulmuş olan içsel dengenin tehdit altında olduğu hissiyle ilgilidir. Tehdit algısının yarattığı “içsel bir huzursuzluk ve tepki” olarak karşılık bulan anksiyete, “kişiyi önlem almaya, dengeyi yeniden kurmak için bir şeyler yapmaya sevk eden bir çeşit sinyaldir” (Şahin 2014: 33). Yok sayılan ve görmezden gelinen açıklamaların yığıldığı çöplükten bir gün geri dönmesi ihtimali, insanların kendilerine kurduğu düzenin bozulması endişesini tetikler. Bu durum insanların derin bir tehlike ile karşı karşıya olduklarını ve kurdukları tüm düzenin bozulacağına dair kaygılanmalarına sebep olur.

Görmezden Geline Bilinçaltı ile Yüzleşme

Anlatıda, açıklamaların değersizleştirilerek bir çöplüğe yığılması söz konusu edilmiştir. Ancak bu yığılma ‘doğru dürüsttür’, anlatılardan oluşan çöplük bir düzen içinde oluşmuştur. Bu yönüyle çöplük, bütünlüğüyle insanı tanımlayan iki ögenin, bilinç ve bilinçdışının, daha çok soyut düzlemde var olan bilinçdışı unsuruyla özdeşleştirilebilir. Hayatın farkındalık düzeyi yüksek yönü bilinci oluştururken; istenmeyen düşünceler, kötürcül arzular ve istekler bilinçdışı oluşturur. Bilinçdışında “ya bilince hiç ulaşmamış ya da bilince ulaştıktan sonra çatışma yarattığı için bastırılmış ve geri gönderilmiş yaşantılar bulunur” (Geçtan 2002: 163). Bu yaşantılar, bilinçdışında varlıklarını sürdürmeye devam eder. Bilinçdışı, değişmez dural bir nitelik taşır, süreklilik yönünden durmuş oturmuştur (Jung 2010: 73). Belirli bir düzen içinde bir köşede durduğu düşünülen ve anlatıda çöplükle özdeşleştirilen bilinçdışının içinde bulunan çeşitli düşüncelerin ortaya dökülmesi, kişinin ruhunun karanlık tarafıyla yüzleşmesi anlamını taşıdığı için, bunun gerçekleşme olasılığı dahi bireylerde bunaltıya yol açmaktadır. “Bireycilik ancak yalnızlık, boğuntu, kaygı ve umutsuzluk içinde belirir, korunur ve derinleşir” (Sartre 2010: 11). Modern zamanın toplumsallıktan uzaklaşarak bireyselleşen insanları, bu yolla yalnızlaşarak hem içinde yaşadıkları topluma hem de içine düştükleri yalnızlık duygusunun getirisi olan umutsuzluk, kaygı ve boğuntuyla kendilerine yabancılaşarak, benlikleriyle yüzleşmekten kaçınırlar. *Açıklamaların Yazgısı*’nda en üst seviyede yaşanan eşsiz olduğunu düşünme ve biricik olduğunu hissetme gibi kişinin biricik olduğunu ön plana çıkaran düşünce ve duygular, kişiyi engelleyen ve yıkıma götüren bir sürece işaret eder. “Biricikleşme, kendini ötekinden ayırarak, ötekinde gördüğü eksiklikleri ve sınırlamaları kendinde yok olarak farz etme, kişinin zihni bir illüzyona kendini kaptırarak yaşamasından başka bir şey değildir” (Sayar 2014: 43). Kendini biricik ve eşsiz olarak gören kişi, varlığını dış dünyadaki her şeyden soyutlamakla birlikte, kendisine kurduğu yalıtılmış dünyanın yıkılması kaygısını derinden hissederek, yaşadığı endişe ile baş etmeye çalışır.

Sonuç

Açıklamaların Yazgısı, insanların birbirlerinin açıklamalarına değer vermediği, açıklamaların önemini ve işlevini kaybettiği bir dünyayı anlatır. İnsanların her şeyi açıklamaya çalıştığı ancak kimsenin yaptığı açıklamanın bir diğeri tarafından değer görmediği bir zaman dilimini anlatan küçürek öyküde, önemsenmeyen açıklamalar yeniden açıklandığında, insanların kendilerine kurdukları bireysel dünyanın temelinden sarsılacağına işaret edilir. İnsanlar, kendi bildiğinin doğruluğuna ve kesinliğine inandığı bir yaşamda, diğerlerinin düşüncelerini önemsememe ve kibir duygusu ile kendini üstün gördüğü bir hayat biçimini benimser. Modern zamanın toplumsal yaşama sırtını dönerek bireyselliği merkeze alan hayat görüşünü benimseyen insanlar, duymak istemedikleri sözlerin yeniden karşılık bularak canlanmasından ve kendilerine kurdukları sınırlarını kendilerinin belirledikleri dünyanın yıkılmasından ve her şeyin belirsizleştiği bir dünyada yaşamaktan endişe ederler.

Açıklamaların Yazgısı’sında açıklamaların değil, çöplükte yığılan açıklamaların, görülme, duyulma istenmeyen, önemsenmeyen açıklamaların yeniden görünür olması, yok sayılan ve istenmeyen bilginin yeniden ortaya çıkmasının yarattığı endişe söz konusu edilmiştir. Bu endişenin sebebi, insanın bilinçdışı ile özdeşleştirilebilecek çöplükteki açıklamalarla yeniden yüzleşmek zorunda kalmasıdır. Unutulmak istenen, bastırılan, korkulan, istenmeyen ve yok sayılan bilgi ve yaşantıların saklandığı bilinçdışının çöplük ile özdeşleştirilerek açıklanması ile insanın kaçtığı tüm gerçekler ile karşı karşıya gelmesi ve bu durumun insanın üzerindeki yıkıcı etkisine işaret edilir.

KAYNAKÇA

- ADLER Alfred: (2011). Yaşama Sanatı, (Çev. Kâmuran Şipal), 11. Baskı, İstanbul, Say Yayınları.
- BACHELARD Gaston: (2010). Sürenin Diyalektiği, (Çev. Emine Sarıkartal), 1. Baskı, İstanbul, İthaki Yayınları.
- BALDIRAN Galip: (2002). Alain Robbe Grillet ve Yeni Roman, 1. Baskı, Konya, Çizgi Yayınları.
- CORTAZAR Julio: (1997). Açıklamaların Yazgısı, (Çev. Ayşe Nihâl Akbulut), Ankara, Hece Öykü, V (12), (Eylül-Ekim).
- ECO Umberto: (1992). Açık Yapıt, (Çev. Yakup Şahan), 1. Baskı, İstanbul, Kabalcı Yayınevi.
- GEÇTAN Engin: (2014). Psikanaliz ve Sonrası, 16. Baskı, İstanbul, Metis Yayınları.
- JUNG Carl Gustav, (2010). İnsan Ruhuna Yöneliş, (Çev. Engin Büyükinâl), 7. Baskı, İstanbul, Say Yayınları.
- KIERKEGAARD Soren (2011). Kaygı Kavramı, (Çev. Türker Armaner), 5. Baskı, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- KORKMAZ Ramazan-DEVECİ Mutlu: (2011). Türk Edebiyatında Yeni Bir Tür Küçürek Öykü, Ankara, Grafiker Yayınları.
- SARTRE Jean Paul: (2010). Varoluşçuluk, (Çev. Asım Bezirci), 22. Baskı, İstanbul, Say Yayınları.
- SAYAR Kemal: (2014). “Varoluş ve Endişe”, **Psikeart**, V (31), s. 38-43.
- ŞAHİN Doğan: (2014). “Varoluş ve Endişe”, **Psikeart**, V (31), s. 32-37.